

Kleine Entdecker

Program nauczania języka mniejszości narodowej dla I etapu edukacji,

klas I-III szkoły podstawowej

Autor: Joanna Malcherek

Spis treści

1.Koncepcja programu	4
1.1 Zasady i koncepcje pedagogiczne w ujęciu teoretycznym.....	4
1.2. Adresaci programu	5
1.3. Warunki realizacji programu	6
1.4. Podstawa prawna	7
 2. Cele kształcenia – wymagania ogólne	8
2.1. Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności.....	9
2.2. Zakres tematyczny	11
 3. Techniki nauczania, uczenia się i metody pracy – sposoby realizacji	
założonych celów edukacyjnych	14
3.1. Metody nauczania wymowy	15
3.2. Metody nauczania słuchania ze zrozumieniem	15
3.3. Metody nauczania mówienia, w tym poszerzające słownictwo i struktury	
językowe	16
3.4. Metody nauki czytania, w tym czytania ze zrozumieniem	17
3.5. Techniki nauczania umiejętności pozajęzykowych, w tym kształcenie	
percepcji wzrokowej i manualnej	18
3.6. Metody nauki pisanie	18
3.7. Pozostałe metody wspierające proces uczenia się	19

4. Formy pracy na lekcji	21
5. Indywidualizacja procesu nauczania	21
6. Opis założonych osiągnięć ucznia – efekty uczenia się	22
7. Sprawczość	24
8. Doświadczenia edukacyjne	25
9. Procedury oceniania uczniów	25
10. Przykładowe teksty kultury do wykorzystania na zajęciach	26
11. Bibliografia i literatura pomocnicza.....	26

1. Koncepcja programu

1.1 Zasady i koncepcje pedagogiczne w ujęciu teoretycznym

Program nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej „**Kleine Entdecker**” dla I etapu edukacji uwzględnia nową podstawę programową (ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym).

Program ten pełni funkcję lingwistyczną, społeczną, kulturotwórczą, tożsamościową i został skonstruowany tak, aby uczniowie mogli posługiwać się językiem mniejszości w autentycznych, codziennych kontekstach – zarówno w relacjach rodzinnych i lokalnych, jak i w środowisku edukacyjnym.

Niniejszy program nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości zakłada, że uczeń zdobywa wiedzę poprzez samodzielne poszukiwanie, doświadczenie, obserwację, interpretowanie oraz weryfikowanie posiadanych wiadomości. Uwzględnia on również założenia neurodydaktyki, czyli nauczania i uczenia się zgodnego z naturalnym funkcjonowaniem mózgu. W tym ujęciu aktywność ucznia powinna mieć charakter twórczy, natomiast nauczyciel pełni tu rolę kreatywnego przewodnika, który inspiruje, motywuje i zachęca do poznawania świata, działania oraz tworzenia. Program zakłada także stopniowe rozwijanie kompetencji komunikacyjnych ucznia. Model ten ma szczególne znaczenie, ponieważ, w przeciwieństwie do nauczania linearnego, umożliwia powracanie do wcześniej opanowanych treści, ich utrwalanie, przypominanie oraz systematyczne poszerzanie już zdobytej wiedzy.

Nie mniej ważne jest również kształtowanie motywacji wewnętrznej, bez której proces uczenia się traci swoją skuteczność i sens. Rozwój dziecka w młodszy wiek szkolny pokazuje, że jego aktywność jest silnie zależna od motywacji, choć na tym etapie ma ona najczęściej jeszcze charakter zewnętrzny. Oznacza to, że dziecko nie zawsze rozumie cel własnej nauki i w dużej mierze opiera się na tym, co proponuje mu nauczyciel. Znajomość

prawidłowości rozwojowych dziecka pozwala nauczycielowi tak organizować proces dydaktyczny, aby nauka była interesująca, angażująca i sprawiała radość. Wprowadzając język niemiecki w świat dziecka, warto jednocześnie poznawać jego sposób postrzegania rzeczywistości, podążać za jego potrzebami i wykorzystywać zabawę jako naturalną i skuteczną formę nauki.

1.2. Adresaci programu

Program nauczania języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej dla I etapu edukacji jest skierowany do nauczycieli prowadzących zajęcia z młodszymi uczniami, którzy często posługują się językiem niemieckim w środowisku rodzinnym, lecz zdarza się, że w starszych pokoleniach znajomość języka zanika i uczeń zaczyna naukę od podstaw w szkole. Rolą nauczyciela jest przygotowanie zajęć w taki sposób, aby zarówno uczniowie już posługujący się niemieckim, najczęściej w mowie, jak i ci dopiero rozpoczynający naukę, mogli osiągnąć poziom użytkownika początkującego i kontynuować naukę na kolejnych etapach edukacji.

Nadrzędnym celem programu jest nabywanie kompetencji komunikacyjnych przez ucznia, przy jednoczesnym wsparciu jego rozwoju psychofizycznego. Istotnym elementem pracy nauczyciela na I poziomie edukacji jest także współpraca z rodzicami: uwrażliwianie ich na potrzeby i możliwości dziecka, dostarczanie wiedzy pedagogicznej oraz wskazywanie osiągnięć, mocnych i słabych stron, postępów i prób, aby rodzic mógł świadomie współuczestniczyć w realizacji zakresu zadań dydaktyczno-wychowawczych.

Program ten adresowany jest również do rodziców i dyrektora szkoły, ponieważ ukazuje specyfikę pracy z dzieckiem w młodszym wieku szkolnym. Umożliwia też zapoznanie się z celami nauczania na tym poziomie oraz metodami pracy i formami społecznymi, a także prezentuje techniki nauczania, metody uczenia się i formy współpracy.

Odbiorcami programu są także sami uczniowie. Zajęcia z języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej pozwalają im utrzymać tożsamość narodową, kulturową i językową, poszerzają horyzonty, realizują zainteresowania oraz rozwijają kompetencje kluczowe.

1.3. Warunki realizacji

Program nauczania „Kleine Entdecker” jest realizowany w wymiarze 3 godzin tygodniowo i zakłada nauczanie języka niemieckiego jako języka mniejszości narodowej. Realizacja zajęć może odbywać się w różnych warunkach: młodsze dzieci często ze względu na bezpieczeństwo uczestniczą we wszystkich lekcjach w swojej sali lekcyjnej, w której nauczyciel kreuje warunki nauczania języka. Nauczyciel powinien tak zorganizować swój warsztat pracy, aby zrealizować zaplanowane cele także poza tradycyjną salą językową. Ciekawym rozwiązaniem może być prowadzenie niektórych lekcji poza zwykłą salą – na podwórku szkolnym, w sali gimnastycznej czy w plenerze bądź w kąciach edukacyjnych, co może przynieść dzieciom pozytywne emocje sprzyjające szybszemu opanowaniu języka.

Program dopuszcza modyfikacje w zależności od możliwości szkoły oraz zmian podstaw programowych z języka mniejszości niemieckiej oraz potrzeb uczniów i nauczycieli. Publikacja ta może być też bazą do tworzenia własnego programu nauczania.

Tempo i zakres wprowadzanych umiejętności dostosowywane są do poziomu grupy. Na początku stawiamy nacisk na wsłuchiwanie się w rytm i melodię języka niemieckiego, następnie rozwijamy umiejętności rozumienia ze słuchu i poprawnego artykułowania, a w końcowym etapie koncentrujemy się na czytaniu i pisaniu; ćwiczenia powyższych umiejętności powinny być wspierane obrazem.

Program przewiduje również stopniowe wprowadzanie dziecka w świadome uczenie się i ocenianie własnych postępów.

1.4. Podstawa prawna

Program nauczania języka niemieckiego dla mniejszości narodowej i etnicznej i etapu edukacji opiera się na poniższych nadrzędnych dokumentach. Są to:

Podstawy prawne:

- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym.
- USTAWA z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. 2017 poz. 59 i 949) Obowiązuje od dnia 1 września 2017 r.
- USTAWA o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U.2021.0.1915)
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 kwietnia 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o systemie oświaty (Dz. U. z 2024 r. poz.750)
- USTAWA z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. 2005 nr 17 poz. 141)
- Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 12 marca 2026 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół (Dz. U z 2026 r., poz.380)
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 22 marca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U z 2024 r. poz. 438)
- ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 26 sierpnia 2024 r.

w sprawie organizacji kształcenia, wychowania i opieki dzieci i młodzieży będących obywatelami Ukrainy (Dz.U. z 2024 r., poz. 1302)

- Europejski System Opisu Kształcenia Językowego.

2. Cele kształcenia – wymagania ogólne

Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej obejmuje edukację językową (do której zaliczamy: edukację polonistyczną, edukację w zakresie języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego) – w zakresie wszystkich nauczanych języków podzielona jest na trzy obszary:

- 1) komunikacja,
- 2) odkrywanie i używanie języka,
- 3) świadomość językowa,

Komunikacja obejmuje: komunikację ustną, tj. bezpośrednią rozmowę grupową, dialog, rozmowę telefoniczną i on-line, a także komunikację pisemną, tj. bezpośrednią korespondencję tradycyjną i cyfrową.

Odkrywanie i używanie języka: obejmuje odbiór i tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych poza kontekstem bezpośredniej komunikacji.

Świadomość językowa obejmuje: wiedzę o języku mówionym i pisanym; w każdym z obszarów cele edukacyjne są realizowane w tych samych formach praktykowania języka: mówienie i słuchanie, odbiór czytanych wypowiedzi, tworzenie wypowiedzi pisemnych.

2.1. Treści nauczania – wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności

1) komunikacja – uczeń:

- a) rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, kierowane bezpośrednio do niego, wypowiedziane wyraźnie i powoli,
- b) reaguje werbalnie lub niewerbalnie na proste polecenia i komunikaty stosowane w codziennych sytuacjach,
- c) udziela krótkich odpowiedzi na proste pytania dotyczące własnej osoby, rodziny, miejsca zamieszkania i codziennych czynności,
- d) formułuje proste pytania związane z bliskimi mu tematami (np. życie domowe, szkoła, zabawa),
- e) przedstawia siebie i innych, opisuje osoby, miejsca, przedmioty, czynności oraz nazywa emocje i potrzeby w codziennych sytuacjach komunikacyjnych,
- f) zwraca się do innych z prostymi prośbami i reaguje na podobne prośby od innych,
- g) posługuje się podstawowymi formułami grzecznościowymi w sytuacjach codziennych,
- h) uczestniczy aktywnie w rozmowie grupowej, stosując zasady komunikacji i szanując wypowiedzi innych,
- i) korzysta z prostych tekstów kultury (np. bajek, piosenek, wierszy) jako inspiracji do rozmowy, wspólnej zabawy i działania,
- j) tworzy krótkie wypowiedzi pisemne, posługując się znanym słownictwem i schematami – zarówno tradycyjnie, jak i cyfrowo,
- k) tworzy bardzo proste teksty użytkowe służące podtrzymywaniu relacji i współpracy (np. życzenia, zaproszenia, pozdrowienia);

2) odkrywanie i używanie języka – uczeń:

- a) formułuje bardzo proste wypowiedzi ustne, aby przekazać informacje, wyrazić uczucia i okazać emocje,
- b) recytuje lub śpiewa znane krótkie teksty – wiersze, piosenki, rymowanki,

- c) wykonuje polecenia zgodnie z bardzo prostą instrukcją w danym języku mniejszości narodowej lub etnicznej,
- d) rozumie proste komunikaty i wypowiedzi, wspierając się ilustracjami, gestami, mimiką,
- e) pisze proste wyrazy, zwroty i zdania usłyszane lub zapamiętane,
- f) tworzy bardzo proste teksty użytkowe – życzenia, kartki okolicznościowe, zaproszenia, oraz wypełnia formularze z podstawowymi danymi,
- g) korzysta z materiałów edukacyjnych i zasobów cyfrowych do poznawania języka i jego kontekstu kulturowego – moduł kultura;

3) świadomość językowa, w tym wiedza o języku – uczeń:

- a) rozpoznaje i nazywa litery alfabetu,

b) rozwija zasób słownictwa dotyczącego codziennego życia i kultury w obszarach:

rodzina, przyjaciele, sąsiedzi; miejsce zamieszkania, dom, wieś lub miasto, środowisko lokalne; jedzenie, potrawy tradycyjne; zakupy, sklep, centrum handlowe; szkoła, klasa, przedmioty szkolne; przyroda, zwierzęta; czas wolny, zabawy, święta, zawody, życie codzienne społeczności lokalnej; tradycje, zwyczaje, folklor, elementy dziedzictwa kultury; bohaterowie lokalnych legend, opowiadań i tekstów kultury,

- c) poprawnie zapisuje najczęściej używane wyrażenia i wyrazy,
- d) stosuje podstawowe zasady ortografii i interpunkcji charakterystyczne dla danego języka mniejszości narodowej lub etnicznej,
- e) dostrzega podobieństwa i różnice między danym językiem mniejszości narodowej lub etnicznej a językiem polskim;

4) kultura i tożsamość – uczeń:

- a) rozpoznaje symbole, stroje, potrawy i tradycje charakterystyczne dla swojej mniejszości narodowej lub etnicznej – moduł kultura,
- b) opowiada o sobie i swojej rodzinie w kontekście przynależności kulturowej i językowej – moduł kultura,
- c) uczestniczy w wydarzeniach szkolnych i lokalnych związanych z kulturą mniejszości – moduł kultura,

d) tworzy prace plastyczne, teksty i wypowiedzi inspirowane historią i tradycją swojej społeczności – moduł kultura,

e) wyraża szacunek dla języka i dziedzictwa kulturowego swojej mniejszości – moduł kultura.

Podstawowym założeniem edukacji językowej według nowej podstawy programowej jest położenie nacisku na kompetencje komunikacyjne stanowiące fundament funkcjonowania w społeczeństwie oraz podstawę procesu uczenia się.

W szczególności oznacza to rozszerzenie kształcenia umiejętności związanych z mówieniem i słuchaniem oraz uczestnictwem w rozmowie na obszary wszystkich edukacji (do której zaliczamy: edukację polonistyczną, edukację w zakresie języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego) oraz takie kształtowanie doświadczeń edukacyjnych, które umożliwią rozwijanie wskazanych wyżej kompetencji w naturalnych sytuacjach komunikacyjnych, przykładowo przez uczenie się kooperacyjne czy tworzenie tekstów kierowanych do rzeczywistych adresatów.

2.2. Zakres tematyczny

Według nowej podstawy programowej nastąpił podział treści na bloki tematyczne, które dają większą transparentność nauczania.

Zakres tematyczny realizowany na I etapie edukacyjnym:
1) Ja i moje otoczenie • przedstawianie się, przywitania i pożegnania • rodzina i przyjaciele • liczby • moje zwierzątko

2) Czas wolny

- hobby, zainteresowania
- na boisku
- zabawki
- kolory
- wakacje

3) Mieszkanie

- moja miejscowość,
- dom, meble
- czynności wykonywane w domu

4) Szkoła

- czynności w szkole
- przybory szkolne
- pomieszczenia w szkole

5) Życie codzienne

- jedzenie i picie, zdrowe odżywianie
- części ciała i dolegliwości
- u lekarza
- ubrania
- sklep i zakupy
- obowiązki i rutynowe czynności
- plac zabaw i zabawy

6) Czas
• dni tygodnia, • pory roku • miesiące • pogoda
7) Uroczystości rodzinne, tradycje i święta
• urodziny • zwyczaje adwentowe • Mikołaj, święta Bożego Narodzenia, Wielkanoc • Dzień Matki, Dzień Ojca, Dzień Babci, Dzień Dziadka – • Dzień Świętego Marcina • Karnawał (Fasching) • Oktoberfest
8) W świecie fantazji
• wybrane bajki i baśnie braci Grimm, Erica Carle • malarstwo, wybrane dzieła artystów, np. F.Hundertwasser, P. Klee, F. Marc
9) Regionalizm Moja „mała ojczyzna”
• moje miejsce zamieszkania • ciekawostki, tradycje, legendy związane z okolicą, w której mieszkam

Należy uwzględnić, że uczniowie rozpoczynają naukę języka niemieckiego z różnym poziomem jego znajomości, wynikającym z doświadczeń rodzinnych i środowiskowych. Dlatego nauczyciel powinien organizować proces dydaktyczny w sposób spiralny, rozpoczynając od treści prostszych i stopniowo przechodząc do bardziej złożonych, tak aby każdy uczeń miał możliwość osiągnięcia sukcesu.

Istotne znaczenie ma częste powtarzanie zwrotów i wyrażeń, które sprzyja ich naturalnemu utrwalaniu. Ważne jest również zapewnienie uczniom jak najbogatszego kontaktu z językiem niemieckim poprzez autentyczne teksty, takie jak wiersze, rymowanki, piosenki, bajki, krótkie filmy czy teksty literackie, a także przez konsekwentne używanie języka niemieckiego jako języka lekcyjnego. Dzięki temu dzieci osłuchują się z językiem, rozwijają słownictwo bierne, a następnie czynne, oraz uczą się wykorzystywać język w działaniu i twórczej aktywności.

Nauczyciel powinien stwarzać warunki do swobodnego wypowiadania się, akceptować błędy językowe jako naturalny element nauki, dyskretnie je korygować oraz wzmacniać motywację uczniów poprzez docenianie ich wysiłku i postępów.

Według założeń nowej podstawy programowej z języka mniejszości narodowej i etnicznej tematy realizowane na I etapie edukacyjnym tyczą się życia codziennego dziecka i otaczającego go świata. Treści są ułożone spiralnie, tak aby uczniowie mogli regularnie wracać do poznanych zagadnień, utralać je i stopniowo poszerzać zakres swoich umiejętności.

3. Techniki nauczania, uczenia się i metody pracy – sposoby realizacji założonych celów edukacyjnych

Wskazane praktyki stanowią jedynie wybrane przykłady do zastosowania. Celem jest pobudzanie uczniów do wyrażania się po niemiecku, zarówno w mowie, jak i w piśmie, przy równoczesnym rozwijaniu umiejętności samodzielnego uczenia się (sprawczość) oraz praktycznego wykorzystania zdobytej wiedzy. Kluczowe jest różnicowanie aktywności uczniowskich, gdyż na tym etapie kształcenia łatwo się nudzą, a ich koncentracja bywa krótkotrwała. Istotne jest także, aby od najmłodszych klas uświadamiać dzieciom znaczenie stosowania skutecznej metody uczenia się.

3.1. Metody nauczania wymowy

Dzieci uczące się języka w warunkach naturalnych, błyskawicznie i dosłownie odwzorowują akcent, intonację, rytm oraz melodię dźwięków, które słyszą, co oznacza przyjętą normę wymowy danego języka. w warunkach zajęć jak najbardziej zbliżonych do naturalnych, wzorem jest nauczyciel oraz materiały audiowizualne.

Do ćwiczeń wymowy należą:

- słuchanie i odtworzenie na podstawie wzoru w różnych prędkościach, z różnorodną barwą i intonacją głosu;
- wymawianie językowych łamańców;
- recytowanie wyliczanek, rymowanek, wierszy oraz śpiewanie piosenek.
- wizualizowanie sylab ruchami dłoni, jednocześnie je artykułując;
- zabawy sylabami, wyrazami i rytmami; analiza i łączenie wyrazów;

3.2. Metody nauczania słuchania ze zrozumieniem

Jedną z kluczowych kompetencji, które zdobywają uczniowie w procesie nauki języka, jest rozumienie przekazu ze słuchu. Umiejętność tą kształtujemy za pomocą następujących metod:

- wspieranie opowieści obrazem (wizualne zilustrowanie narracji);
- ćwiczenia imitacyjne, scenki pantomimiczne i aktywności ruchowe;
- wykonywanie poleceń prowadzącego (język instrukcji lekcyjnych);
- dopasowywanie ilustracji do odpowiednich wyrazów;
- zadawanie pytań dotyczących usłyszanego tekstu;

- układanie wyrazów i zdań w kolejności usłyszanej informacji, dopasowywanie ich do treści;
- udzielanie krótkich odpowiedzi na proste pytania do usłyszanych treści;
- słuchanie krótkich tekstów (czytanek, wierszy, rymowanek, piosenek, bajek) czytanych przez nauczyciela lub odtwarzanych z nagrania;
- oglądanie niemieckojęzycznych bajek i filmów;
- uzupełnianie brakujących informacji w formie obrazka, słowa, wyrażenia lub zdania;
- korzystanie z dostępnych aplikacji i interaktywnych gier utrwalających słownictwo i poprawną wymowę.
- tworzenie rysunków na podstawie podanych danych;

3.3. Metody nauczania mówienia, w tym poszerzające słownictwo i struktury językowe

Na tym etapie edukacji należy pamiętać o cyklicznym powracaniu do zagadnień (zasada spiralności) i powtarzalności słownictwa. Zabawy językowe są kluczowe, gdyż rozwijają płynność mowy, urozmaicają zajęcia i nie generują znużenia, przez co nie mają sztywnego ograniczenia czasowego. Rozwijając umiejętność mówienia, wykorzystujemy różnorodne środki:

- obrazowy materiał edukacyjny (karty z ilustracjami, strony tytułowe, piktogramy, schematy, plakaty, komiksy);
- opisywanie przedmiotów, osób, miejsc, sytuacji i powiązanych czynności;
- układanie historyjek obrazkowych/komiksów na podstawie bodźców stymulujących lub samodzielnie, w zależności od możliwości uczniów;
- powtarzanie za nauczycielem słów, zwrotów i wyrażen, w tym zabawy ruchowe wspierające utrwalenie potrzebnych fraz;
- rozwijanie prostych konstrukcji językowych poprzez zabawy łańcuszkowe;

- motywowanie do formułowania odpowiedzi w scenkach sytuacyjnych, na usłyszane teksty (informacje) lub obrazki;
- pobudzanie do zadawania pytań w celu uzyskania informacji;
- odgrywanie ról, dialogów i scenek na podstawie komiksów;
- przekształcanie podanych dialogów;
- prezentacja wyliczanek, rymowanek, wierszyków oraz poznanych piosenek;
- wykorzystywanie różnego rodzaju znanych gier i zabaw językowych.

3.4. Metody nauki czytania, w tym czytania ze zrozumieniem

Umiejętność czytania ze zrozumieniem jest ważna nie tylko dla przyswajania treści, lecz także dla interpretacji symboli, piktogramów i instrukcji. Na początku nauki uczeń skupia się na samej lekturze, bez głębszej analizy. Zadaniem nauczyciela jest doprowadzenie do stanu, w którym uczeń potrafi odnaleźć najważniejsze przesłanie tekstu i wyszukać informacje niezbędnego do jego zinterpretowania i przetworzenia. Dlatego na zajęciach języka mniejszości narodowej rekomenduje się stosowanie poniższych technik:

- ćwiczenia z literami i sylabami, analiza i synteza wyrazów;
- wyszukiwanie liter w podanych wyrazach, zdaniach i tekstach; uzupełnianie brakujących elementów;
- czytanie według wzoru;
- czytanie na głos, cicho lub wspólne czytanie;
- czytanie naprzemienne;
- czytanie z podziałem na role;
- dopasowywanie słów, zwrotów i zdań do obrazka;
- wyszukiwanie potrzebnych informacji w tekście;

- zadania typu prawda/fałsz;
- układanie zdań/fragmentów według kolejności;
- łączenie powiązanych informacji zgodnie z treścią w tekście;
- odpowiadanie na pytania do przeczytanego tekstu;
- poszukiwanie odpowiedzi w zdaniu lub tekście;
- identyfikowanie ukierunkowanych informacji w tekście;
- dopasowywanie prostych zdań do rysunków; rysowanie na podstawie przeczytanego tekstu.

3.5. Techniki nauczania umiejętności pozajęzykowych, w tym kształcenie percepcji wzrokowych i manualnych

- aktywności manualno - plastyczne, obejmujące wycinanie, klejenie, składanie, przygotowywanie gier typu memory i puzzli, rysowanie, lepienie z plasteliny oraz tworzenie postaci i elementów do tekstów oraz scenek sytuacyjnych różnymi technikami;
- gry i zabawy doskonalące percepcję wzrokową i spostrzegawczość, w tym rozpoznawanie podobieństw i różnic, a także klasyfikowanie przedmiotów i zjawisk.

3.6. Metody nauki pisania

- kreślenie różnych form liter i cyfr (na piasku, mazakiem na tablicy, kredą po chodniku, farbami, kredkami na papierze, ręką lub palcem w powietrzu);
- kolorowanie według wskazówek;
- rysowanie;
- pisanie po śladzie;

- uzupełnianie zakończonych rymów i kształtów;
- dopisywanie liter;
- zabawy sylabami, analiza i synteza wyrazów z jednoczesnym kreśleniem sylab w powietrzu;
- odtwarzanie wzorów;
- przepisywanie;
- pisanie z pamięci i ze słuchu;
- dopisywanie zakończeń zdań;
- wypełnianie luk w tekście;
- ćwiczenia prawidłowej ortografii;
- kojarzenie wyrazów, tworzenie rodziny wyrazów;
- samodzielna korekta zapisu;
- stosowanie znaków interpunkcyjnych oraz wielkiej litery na początku zdania, a także w rzeczownikach, imionach i nazwach własnych.

3.7. Pozostałe strategie wspierające proces uczenia się

W nauczaniu języka szczególnie pomocne są metody aktywizujące, praca w grupach oraz materiały wizualne, które budzą zainteresowanie i wspierają komunikację. Ważne jest także wielozmysłowe uczenie się oraz regularne, krótkie powtórki, które ułatwiają trwałe zapamiętywanie.

Wszystko, co wykracza poza podręcznik i ćwiczenia to aktywizacja, czyli: zabawy ruchowe na podłodze, układanie klocków, zabawy z pacynkami i innymi zabawkami, a także lepienie z plasteliny, wycinanie, łączenie, klejenie, układanie koralików i innych drobiazgów; wszelkie manualne czynności rozwijające motorykę małą. Ponadto odgrywanie ról, scenek, inscenizacji, tworzenie obrazów, plakatów lub rekwizytów do scenariuszy, przeprowadzanie doświadczeń i eksperymentów, które rozwijają ciekawość świata i dostarczają wartościowej wiedzy. Należy również uwzględnić, że dzieci są naturalnymi badaczami i odkrywcami oraz

uczą się poprzez działanie, gromadząc doświadczenia. Eksperymenty i praktyki artystyczne poszerzają kompetencje językowe a wszystkie metody aktywizujące są przyjazne młodszym uczniom, gdyż pomagając utrzymać zaangażowanie i sprzyjają motywacji do nauki języka.

Przy organizacji zajęć warto brać pod uwagę potrzeby ucznia, co daje nauczycielowi szeroki wachlarz możliwości prowadzenia zajęć zarówno w klasie, jak i poza nią.

Kolejną metodą jest praca z piosenką, która należy do najbardziej wartościowych metod na zajęciach językowych, ponieważ połączenie słów z melodią ułatwia zapamiętywanie, angażuje emocje i sprzyja utrwalaniu treści. Dodatkowym atutem jest możliwość łączenia piosenek z ruchem, co czyni naukę bardziej naturalną i atrakcyjną dla dzieci.

Skuteczne uczenie się wymaga także stworzenia atmosfery bezpieczeństwa, ponieważ napięcie i lęk utrudniają przyswajanie nowych wiadomości. Dlatego ważną rolę na lekcji odgrywają gry i zabawy – zarówno ruchowe, jak i dydaktyczne – które pomagają dzieciom uczyć się w sposób swobodny i angażujący. Przy ich doborze warto pamiętać, że najważniejsze jest samo uczestnictwo i radość ze wspólnego działania, a nie rywalizacja.

Cenną metodą pracy jest również metoda projektu, która pozwala uczniom rozwijać umiejętności, współpracować z rówieśnikami i uczyć się od siebie nawzajem.

Duże znaczenie ma także metoda stacji, sprzyjająca indywidualizacji nauczania. Dzięki niej uczeń może sam decydować o kolejności wykonywania zadań, dostosowywać tempo pracy do własnych możliwości oraz korzystać z różnych form wsparcia, w tym pomocy nauczyciela, materiałów dydaktycznych czy współpracy z innymi uczniami.

Istotnym elementem procesu uczenia się jest również portfolio, które pomaga dziecku porządkować własne prace, dostrzegać postępy, dokonywać samooceny i rozwijać refleksję nad własnym uczeniem się. Uczeń sam wybiera, które prace chce zachować i zaprezentować, co wzmacnia jego poczucie sprawczości i odpowiedzialności za naukę.

4. Formy pracy na lekcji

W celu urozmaicenia zajęć zaleca się stosowanie zróżnicowanych form pracy dopasowanych do przekazywanego materiału. Mogą to być:

- praca frontalna i zbiorowa;
- praca w grupach;

- grupy jednorodne (o zbliżonych osiągnięciach lub zainteresowaniach);
- grupy o różnym poziomie zaawansowania (wzajemna pomoc);
- grupy celowo dobrane do danego celu;
- grupy losowe
- praca w parach;
- praca indywidualna (kierowana przez nauczyciela lub samodzielna);
- praca projektowa – indywidualna lub zespołowa (w szkole lub w domu).

Podczas wyboru form pracy nie można kierować się wyłącznie chęcią uatrakcyjnienia lekcji. Najważniejszy jest cel: po co to robimy? Następnie dobieramy narzędzia i metody. Wybór powinien wynikać z rodzaju zadań i zamierzonego efektu. Każdą lekcję planujemy tak, aby różnorodne formy pracy były uzasadnione i wspierały efektywne uczenie się.

5. Indywidualizacja procesu nauczania

Na zajęciach języka mniejszości narodowej mogą uczestniczyć uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, co wymaga personalizowanego podejścia nauczyciela. Istotne jest częste monitorowanie postępów i zapewnienie wsparcia ze strony asystenta, którym może być kolega lub koleżanka z klasy. Współpraca z rówieśnikami daje uczniowi poczucie bezpieczeństwa i motywuje do zaangażowania. Tempo pracy powinno być dostosowane do możliwości ucznia, lecz nie zwalnia go z aktywnego udziału. Zadania powinny być zróżnicowane ilościowo, nie tylko jakościowo. Zaleca się także włączenie elementów terapeutycznych, takich jak arteterapia, bajko-terapia, drama czy trening emocjonalny do zajęć.

6. Opis założonych osiągnięć ucznia – efekty uczenia się

Realizując założenia, oczekuje się, że uczeń kończący trzecią klasę szkoły podstawowej:

- rozwija podstawowe kompetencje komunikacyjne i społeczne w języku niemieckim jako języku mniejszości, rozumie i reaguje na proste wypowiedzi, mówi i pisze krótkie treści, prowadzi proste rozmowy w grupie, oraz korzysta z krótkich tekstów kultury jako punktów wyjścia do dialogu i działań, tworzy bardzo proste teksty użytkowe (życzenia, zaproszenia, pozdrowienia) w celu podtrzymania relacji i współpracy,
- formułuje bardzo proste wypowiedzi ustne, aby przekazać informacje, potrafi wyrazić uczucia i okazać emocje, recytuje lub śpiewa krótkie, znane teksty (wiersze, piosenki, rymowanki), wykonuje polecenia zgodnie z bardzo prostą instrukcją w języku mniejszości narodowej/etnicznej, rozumie proste komunikaty i wypowiedzi, (wspierając się ilustracjami, gestami i mimiką), pisze proste wyrazy, zwroty i zdania usłyszane lub zapamiętane, tworzy bardzo proste teksty użytkowe – życzenia, kartki okolicznościowe, zaproszenia oraz wypełnia podstawowe formularze, korzysta z materiałów edukacyjnych i zasobów cyfrowych do poznawania języka i kontekstu kulturowego (moduł kultura),
- rozpoznaje i nazywa litery alfabetu, zna zasób słownictwa dotyczącego codziennego życia i kultury w zakresach: rodzina, przyjaciele, sąsiedzi; miejsce zamieszkania; jedzenie i potrawy; zakupy; szkoła i przedmioty szkolne; przyroda i zwierzęta; czas wolny, zabawy i święta; zawody, życie codzienne społeczności, tradycje, folklor, dziedzictwo kulturowe; bohaterowie lokalnych legend i tekstów kultury, poprawnie zapisuje najczęściej używane wyrażenia i wyrazy, stosuje podstawowe zasady ortografii i interpunkcji charakterystyczne dla języka mniejszości narodowej lub etnicznej, dostrzega podobieństwa i różnice między językiem mniejszości a językiem polski,
- rozpoznaje i nazywa symbole, stroje, potrawy i tradycje charakterystyczne dla swojej mniejszości narodowej lub etnicznej; opowiada o sobie i rodzinie w kontekście przynależności kulturowej i językowej; uczestniczy w wydarzeniach szkolnych i lokalnych związanych z kulturą mniejszości; tworzy prace plastyczne, teksty

i wypowiedzi inspirowane historią i tradycją swojej społeczności; wyraża szacunek dla języka i dziedzictwa kulturowego swojej mniejszości.

Nauczyciel, prowadząc ucznia przez świat nauki, powinien być kreatywny i obserwować ucznia, dopasowując narzędzia do jego możliwości i predyspozycji. Wszystkie techniki, metody i formy socjalne warto weryfikować i dopasowywać do konkretnej grupy uczniów z uwzględnieniem ich mocnych i słabych stron oraz preferencji w uczeniu się.

W procesie nauczania należy również brać pod uwagę rozwój koordynacji wzrokowo–ruchowej i percepcji manualnej. Zaproponowane metody i formy pracy umożliwiają dynamiczny rozwój dziecka w młodszym wieku szkolnym, uwzględniają jego potrzebę ruchu, działania i eksperymentowania.

Specyfika pracy z dzieckiem młodszym polega na tym, że nauczyciel powinien stworzyć mu przyjazne środowisko rozwojowe, które rozwija nie tylko kompetencje językowe, lecz także kompetencje społeczne, aby uczniowie byli kreatywni i potrafili współpracować w zespole. Nauczyciel pracujący w klasach I–III musi pamiętać o naturalnej potrzebie akceptacji i bezpieczeństwa dziecka. Kluczową rolę odgrywają nie tylko materiały dydaktyczne, ale także atmosfera lekcji i relacje z uczniami. Efektywne zasady to: przyjazna i radosna atmosfera, nauczyciel pomaga uczniom, uczeń czuje się bezpieczny, nauczyciel stosuje różnorodne metody w jednej lekcji, zabawy językowe i różne formy socjalne budzą otwartość i kreatywność, praca nie ogranicza się do ławki, lecz odbywa się również na dywanie i poza salą (plac zabaw, las, boisko), nauczyciel uwzględnia zainteresowania uczniów, a ponadto cały czas używa niemieckiego jako języka lekcyjnego.

7. Sprawczość

Według nowej podstawy programowej pojęcie sprawczość jest kluczowe i oznacza, że uczeń potrafi działać samodzielnie, podejmować decyzje, wpływać na swoje otoczenie i uczyć się w sposób aktywny oraz odpowiedzialny.

Uczniowie rozwijają swoją sprawczość w procesie uczenia się przez:

1) przejmowanie odpowiedzialności za proces uczenia się i podejmowanie decyzji w sprawach związanych z uczeniem się;

- 2) wykorzystywanie wiedzy i umiejętności zdobywanych w szkole do rozwiązywania problemów życia codziennego w szkole i poza nią;
- 3) samodzielne lub zespołowe prowadzenie obserwacji i eksperymentów;
- 4) prezentowanie własnej wiedzy i umiejętności oraz efektów swojej pracy;
- 5) dzielenie się wiedzą i umiejętnościami, w tym wzajemne uczenie się;
- 6) zaangażowanie w realizację indywidualnych lub grupowych projektów edukacyjnych;
- 7) samoocenę oraz przyjmowanie i udzielanie informacji zwrotnej; samodzielne pogłębianie wiedzy i umiejętności;
- 8) rozwijanie zainteresowań w różnych obszarach.

8. Doświadczenia edukacyjne

Doświadczenia edukacyjne, które są przewidziane w nowej podstawie programowej, mają na celu tworzenie uczniom warunków do aktywnego, twórczego i praktycznego posługiwania się językiem niemieckim jako językiem mniejszości. Obejmują one między innymi odgrywanie ról i scenek sytuacyjnych, np. w restauracji, sklepie lub innych sytuacjach życia codziennego, przygotowywanie fiszek i słowniczków, a także tworzenie skeczy, reklam i krótkich materiałów filmowych. Ważnym elementem jest również uczestnictwo uczniów w wydarzeniach związanych z kulturą obszaru danego języka (Dzień Św. Marcina) co sprzyja rozwijaniu kompetencji językowych, kulturowych i społecznych uczniów.

9. Procedura oceniania uczniów

Monitorowanie postępów ucznia w nauczaniu języka mniejszości narodowej to kluczowy element edukacyjny. Ocena pełni trzy istotne funkcje: dostarcza nauczycielowi informacji zwrotnych o skuteczności zastosowanych metod, informuje ucznia oraz rodziców o osiągnięciach edukacyjnych i motywuje do dalszego rozwoju. Nauczyciel powinien

regularnie przekazywać uczniowi i jego opiekunom informacje zwrotne, dostosowane do indywidualnych możliwości intelektualnych, emocjonalnych i społecznych dziecka.

Ocena opisowa, powiązana z ocenianiem kształtującym, jest najkorzystniejsza dla ucznia, gdyż natychmiast po wykonaniu zadania dostarcza informację zwrotną o postępach, co wzmacnia wewnętrzną motywację do dalszej nauki. Metoda stacyjna, w której uczeń sam wybiera kolejność zadań, umożliwia błyskawiczną informację zwrotną i weryfikację opanowanych umiejętności. Interaktywne gry lub zadania cyfrowe mogą również stanowić atrakcyjną formę oceny. Choć nauczyciel ma swobodę w doborze metod oceniania, ważne jest korzystanie z odpowiednio skonstruowanych narzędzi. Podczas oceniania śródrocznego i rocznego warto zwrócić uwagę na zaangażowanie i aktywność ucznia.

10. Przykładowe teksty kultury do wykorzystania na zajęciach

„Der arme Schneider“ E. Moravia, B. Veress, Goethe Institut e.v

„Der Hase mit der roten Nase“ Helme Heine „Die Wohnung der Maus“ Johannes Trojan seria książek E. Carle, np. „Die kleine Raupe Nimmersatt“, „Die kleine Wolke“

Książki Janoscha

Beate Botor: „Willst du mit mir spielen?“ Filmy, bajki z Youtube:

„Deutsch mit Socke“ (Youtube)

„Deutsch mit Toni Tiger“ wyd. Eli

Die Geschichte von

st. Martin <https://www.youtube.com/watch?v=CdJPDIO3m6s> (08.06.2026)

Hänsel und Gretel (piosenka) <https://www.youtube.com/watch?v=FgpN2xDgQh> (08.06.2026)

Hänsel und Gretel (Gute Nacht Geschichte)

| Märchen für Kinder Animation HD auf Deutsch <https://www.youtube.com/watch?v=UvQOWI7uRxM> (08.06.2026)

Hänsel und Gretel - Märchen für Kinder -

<http://www.labbe.de/spielotti/> - viele Spielideen für Gruppen (08.06.2026)

<https://www.kohlverlag.de/search/?action=CmsAction595aa0273dca8> (08.06.2026)

Lehr- und Lernmaterialien:

<https://www.youtube.com/user/andreathonville> (08.06.2026)

https://wakelet.com/wake/sSsYJqAw5E_zHenrmorQQ (08.06.2026)

Mediateka TSKN <https://skgd.pl/de/medioteka/publikacje/> (08.06.2026)

Genialne lekcje: <https://wakelet.com/wake/pTLZkx27-mt2HG0GpZ9yd> (8.06.2026)

Instytut Goethego

: https://www.goethe.de/prj/dlp/de/unterrichtsmaterial/reihe/urlaub_und_reisen/deutschmodule_fu_er_kinder (8.06.2026)

[Pixi Wissen TV – Das Wetter](#) (17.08.2026)

[niejestemdinozaurem.pl](#) (17.08.2026)

11. Bibliografia i literatura pomocnicza

Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie. Warszawa 2003, Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli.

Jak uczy się mózg. Spitzer M. Wydawnictwo naukowe PWN

„Mehr Spaß mit Deutsch” Goethe Institut, Warszawa

Metodyka nauczania języków obcych. Komorowska, H. 2001. Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna

Neurodydaktyka. Nauczanie i uczenie się przyjazne mózgowi. Żylińska M.,

Wydawnictwo Naukowe UMK. o programach prawie wszystko. Komorowska, H. 1999. Wydawnictwo WSiP

Niko 1-3, Schülerbuch und Arbeitsbuch, Erarbeitet von Brigitte Beier

(Nordrhein-Westfalen), Stefanie Erdmann (Nordrhein Westfalen), Iris Herbst(Baden-Württemberg), Ulrike Kähler (Nordrhein-Westfalen),

Susanne Rips (Nordrhein-Westfalen), Ute Schimmler (Bremen),

Wydawnictwo Klett 2016 Praca nauczyciela i ucznia w klasach 1 – 3. Lelonek M., Wróbel T. (red.). Wydawnictwo WSiP

Rituale für Kinder in Reimen, Liedern und Fingerspielen, Cavelius, A. 2009

Rozwój i wychowanie dzieci w młodszym wieku szkolnym. Wołoszynowa

L. Wydawnictwo PWN

